

Petr Kalivoda, Věra Korkischová

Na stránkách našeho časopisu se vracíme k informacím o programu ESPON (European Spatial Planning Observation Network). Jde o výzkumný program, který soustředí a porovnává informace o evropských rozvojových trendech. Zkoumané území zahrnuje stávající členské státy EU, Norsko, Švýcarsko, nově pak přistupující země EU – Rumunsko a Bulharsko. Program se zaměřuje na zkoumání územních dopadů sektorových politik na oblasti, jakými jsou např. doprava, výzkum a vývoj či zemědělství. Program hraje klíčovou úlohu při formulování Evropských perspektiv územního rozvoje (ESDP) a vytváření vazeb mezi výzkumem a politikou územního rozvoje nové Evropy. Dále zkoumá vliv evropských strukturálních fondů na městské oblasti. Bližší informace o programu jsou zveřejněny na www.strukturalni-fondy.cz. Oficiální internetová adresa programu je www.espon.lu, kde lze například nalézt všechny průběžné a závěrečné zprávy zpracovávaných projektů.

CÍLE PROGRAMU

Cílem programu ESPON je doplnit výzkum a studie zaměřené na územní rozvoj a územní plánování na nadnárodní úrovni. Výzkum těchto oblastí měl v minulosti zpravidla národní či regionální charakter. Výjimku tvoří například výsledky dosažené v rámci spolupráce INTERREG – zejména přeshraniční, meziregionální a nadnárodní iniciativy územního rozvoje.

Evropská komise a členské státy očekávají, že program ESPON 2006, který se zabývá rozšířeným evropským prostorem a většími územními celky, poskytne:

- analýzy hlavních územních trendů v evropském měřítku a analýzy příležitostí a hrozeb uvnitř evropského prostoru jako celku;
- kartografický přehled o hlavních územních rozdílech a jejich intenzitě;
- určitý počet územních ukazatelů a typologií přispívajících ke stanovení evropských priorit pro vyvážený a polycentrický rozšířený evropský prostor;
- jednotné prostředky a vhodné nástroje (databáze, ukazatele, metodologie pro analýzy územních dopadů a systematické územní analýzy) ke zlepšení územní koordinace sektorových politik.

Vzhledem k velikosti území EU a jejímu dalšímu rozšiřování se program ESPON zaměřuje na následujících sedm cílů:

1. zkvalitnit existující národní výzkum zaměřením se na záměry politiky ESDP;
2. specifikovat dopady záměrů politiky ESDP na nadnárodní a národní území, případně rozšířit územní dopad ESDP v kontextu rozšiřování EU;
3. vyvinout nástroje a instituce nezbytné k lepšímu vnímání a aplikování možností politiky ESDP politickými činiteli na všech úrovních, od komunitární k místní úrovni, včetně lepší koordinace aplikování principů ESDP;
4. přispět k lepšímu chápání územní dimenze strukturálních fondů, politiky soudržnosti a ostatních politik Společenství včetně národních sektorových politik;
5. identifikovat možnosti lepší koordinace rozhodování o území na komunitární, národní, regionální a místní úrovni;
6. odstranit překážky spolupráce mezi politickými činiteli, státní správou, odborníky a vědci;
7. vytvořit síť evropských vědeckých institucí pro jednotlivé oblasti územního rozvoje.

Tyto cíle budou uskutečňovány prostřednictvím realizace projektů.

KOMU JE PROGRAM URČEN

Programu ESPON se mohou jako projektoví partneři účastnit soukromé i veřejné subjekty zabývající se problematikou územního rozvoje. Jedná se o vědecké a výzkumné instituce (např. výzkumné ústavy, univerzity, akademie věd apod.), poradenské firmy i jednotlivce.

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

Organizační strukturu v rámci programu ESPON tvoří:

- Monitorovací výbor (Monitoring Committee – MC),
- Řídící a platební orgán (Managing and Paying Authority – MA/PA),
- Koordinační jednotka (Coordination Unit – CU),
- Nadnárodní projektové skupiny (Transnational Project Groups – TPGs),
- Národní kontaktní místa ESPON (ESPON Contact Points – ECPs)

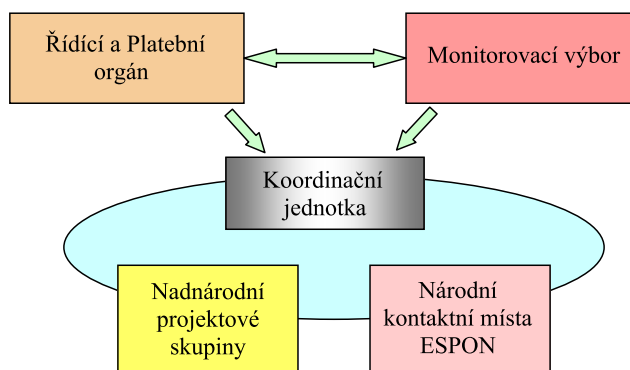

Schéma organizační struktury programu ESPON

Monitorovací výbor (MC)

Monitorovací výbor je odpovědný za celkové strategické řízení a monitorování programu ESPON. Jeho obecným úkolem je zajistit kvalitní a účinnou implementaci programu. Odpovídá za operace prováděné v jeho rámci.

Je složen ze dvou delegátů z každého členského státu a dvou zástupců Evropské komise. Kandidátské země a další partneři se

mohou účastnit jednání Monitorovacího výboru jako pozorovatelé.

Česká republika se účastní programu jako plnoprávný člen a má v tomto výboru dva zástupce.

Řídící orgán (Managing Authority – MA)

Řídící orgán je odpovědný za efektivní a správné řízení a čerpání prostředků z Evropského fondu regionálního rozvoje.

Funkce Řídícího orgánu byly delegovány na lucemburské Ministerstvo vnitra – DATUR.

Platební orgán (Paying Authority – PA)

Platební orgán odpovídá za finanční stránku realizace programu a jednotlivých projektů včetně jejich monitorování.

Funkci Platebního orgánu vykonává lucemburské Ministerstvo vnitra a lucemburské Ministerstvo financí.

Koordinační jednotka (Coordination Unit – CU)

Koordinační jednotka koordinuje a podporuje aktivity monitorovací sítě ESPON a sleduje úroveň pokroku u jednotlivých projektů. Tato úloha koordinačního centra je sdílena s Národními kontaktními místy ESPON. Koordinační jednotka zároveň zajišťuje i podporu Monitorovacímu výboru, Řídícímu a Platebnímu orgánu.

Nadnárodní projektové skupiny (Transnational Project Groups – TPGs)

Nadnárodní projektové skupiny realizují výzkumné projekty. Každá skupina musí zahrnovat výzkumné instituce nebo Národní kontaktní místa ESPON z nejméně tří členských zemí (u projektů priority 3 nejméně z šesti členských zemí), přičemž jeden z nich (u projektů priority 3 – tři z nich) musí být Národním kontaktním místem ESPON. U projektů je uplatňován tzv. „princip vedoucího partnera“, kde jeden z projektových partnerů (vedoucí partner) přebírá finanční odpovědnost za celý projekt a své projektové partnery.

Národní kontaktní místo (ESPON Contact Point – ECP)

Národní kontaktní místo ESPON navazuje na činnosti Koordinační jednotky na národní úrovni a zároveň slouží žadatelům o projekty jako kontaktní místo, pomáhá jim s přihláškami projektů a při procesu realizace projektu a přispívá k informovanosti a publicitě v příslušné zemi. Národní kontaktní místo by mělo být vytvořeno v každém partnerském státě.

Národní kontaktní místa ESPON přispívají k nadnárodním projektům svými vlastními výzkumnými aktivitami, případně podporou vhodných národních partnerů jako zástupců dané země.

Národní kontaktní místa ESPON jsou reprezentována vědeckými a výzkumnými institucemi členských států, které se zabývají problematikou územního rozvoje.

Koordinátorem činnosti Národních kontaktních míst ESPON je Koordinační jednotka, která též svolává jejich společná jednání.

Národním kontaktním místem ESPON v České republice je Ústav územního rozvoje v Brně.

PROJEKTY

Projekty realizované v rámci Programu ESPON sledují jednotný přístup a mají jasnou územní dimenzi. Projekty jsou zaměřeny na různé problémové okruhy od vědeckých metod a datových základů přes strategické projekty až k institucionálním a instrumentálním otázkám. Sledované oblasti výzkumu mohou být odlišné, avšak faktický obsah projektu musí vždy vycházet z priorit a opatření programu ESPON.

Veřejné výběrové řízení na předkládání žádostí o projekt je vyhlášeno na základě rozhodnutí MC o tom, v jakém termínu proběhne a kterých projektů se bude týkat. Vypsání veřejného výběrového řízení na předkládání žádostí o projekt je následně oznámeno v Úředním věstníku EU (část „S“). Tímto aktem je vyhlášena nová výzva pro předkládání žádostí o projekt, resp. návrhů projektů.

Jednotlivé studie/projekty odpovídají konkrétním prioritám. Výčet priorit a opatření/podopatření spolu s příslušnými studii/projekty je uveden v následujícím přehledu:

Priorita 1: Tematické studie

Tematické studie zaměřené na územní dopady hlavních aktivit územního rozvoje na pozadí typologie regionů a situace měst na základě obecných empirických údajů.

Opatření 1.1 „Města, polycentrický rozvoj a vztahy města a venkova“

Projekt 1.1.1 „Role, specifická situace a potenciál urbanizovaných oblastí jako uzlů polycentrického rozvoje“ (2002 – 06)

Tento projekt je zaměřen na vztah mezi územním a polycentrickým rozvojem. Významnou roli připisuje tzv. eurokoridorům, globálním integračním zónám, tzv. gateway cities („vstupním městům“ jednotlivých států či oblastí), urbánním „clusterům“ a jednotlivým městským pólům. Výsledky projektu mají zlepšit územní rovnováhu v rámci EU.

Projekt 1.1.2 „Vztahy města a venkova“ (2002 – 04)

Budoucnost četných venkovských území je stále více funkčně spojena s rozvojem měst. Je to zřejmé v hustě obydlených oblastech (např. tzv. „peri-urban zones“), kde dochází k značným urbanizačním tlakům, ale také v řídce osídlených venkovských územích, která jsou pod méně viditelným městským vlivem. Jaká je perspektiva vztahů město – venkov a jak se budou vzájemně doplňovat? Města poskytují služby, kulturní aktivity, infrastrukturu a hlavní přístup k trhu práce, zatímco venkovská území se

zemědělskou výrobou mohou poskytnout rekreační potenciál a zeleň. Bude životaschopnost venkova více záležet na jeho dostupnosti a schopnosti komunikace s městským územím? Jak mohou spolupráce a partnerství podporovat udržitelný rozvoj venkova?

Projekt dále zkoumá vztahy mezi městskými a venkovskými oblastmi v podmínkách procesů vzájemné výměny, institucionálních vazeb a souvislostí. Tyto vztahy nabývají zvláštního významu v kontextu různorodé struktury území EU a sousedících zemí.

Projekt 1.1.3 „Zvláštní dopady rozšíření EU na polycentrické územní struktury“ (2002 – 06)

Projekt je zaměřen zejména na ohodnocení budoucích důsledků rozšíření EU z hlediska územního rozvoje z pohledu jak členských států a jejich regionů, tak přistupujících zemí a jejich regionů, přičemž zvláštní pozornost je věnována příhraničním oblastem. Dalším úkolem projektu je popis trendů působících na země, které sousedí s rozšířenou EU, a které mohou přímo ovlivňovat územní rozvoj EU.

Projekt 1.1.4 „Územní dopady demografických trendů a migrace“ (2004 – 06)

Zpráva o soudržnosti (Cohesion Report) zdůrazňuje účinky demografických změn očekávaných v mnoha sférách společnosti. Demografické trendy zahrnují přirozené populační trendy (narození, úmrtí, věková struktura), stěhování ve velkém rozsahu a regionální/místní stěhování.

Opatření 1.2 „Rovnost přístupu k infrastruktuře a znalostem (informacím)“

Projekt 1.2.1 „Základní zajištění infrastruktury pro teritoriální kohezi“ (2002 – 04)

Dochází k změnám v komunikaci a ve vzájemných vazbách mezi městy a územími prostřednictvím sítí infrastruktury. Přístup k sítím se stává základním faktorem pro územní rozvoj. Projekt podává jasnější definice související s hlavní koncepcí ESDP, totiž s „jednotným přístupem k infrastruktuře a znalostem“, podporujícím územní rovnováhu.

Projekt 1.2.2 „Územní dopady sítí, dopravních a (tele)komunikačních služeb“ (2002 – 04)

Různorodost území Evropy stejně jako její současná prostorová struktura (s ohledem na polycentrický rozvoj) poukazuje na problém nízké nabídky veřejné i soukromé infrastruktury, schopné poskytovat základní služby a zachovávat „služby obecného zájmu“. Zvýšení takové nabídky je nutné. Je nutno zabránit úpadku vzdálených a specificky slabých oblastí (často vystavených extrémním geografickým podmínkám) a zvýšení jednostranné migrace z těchto lokalit. Rozvoj základních služeb ale představuje jen první a nejmenší krok k dosažení vyšších stupňů infrastruktury v takových oblastech.

Zpráva Komise EU „Služba obecného zájmu v Evropě“ (COM 2000/580) zkoumá účinky tržní liberalizace v telekomunikaci, dopravě a energetickém sektoru a zřetelně ukazuje oblastně i místně odchylující se účinky. Zvláštní zřetel by měl být věnován vzájemným vlivům mezi různými infrastrukturními sítěmi, cílům

ekonomické efektivity, ochraně spotřebitelů a ekonomické, sociální a územní soudržnosti.

S ohledem na fakt, že některé členské státy EU se v rámci zvětšeného evropského prostoru stávají tranzitními, vzrůstá význam identifikace principů a vypracování politických doporučení založených na polycentrickém vývojovém modelu.

Projekt 1.2.3 „Identifikace územních aspektů informační společnosti“ (2002 – 06)

Jde o projekt, zabývající se prostorově relevantními vlivy moderní informační společnosti na země Evropské unie.

Opatření 1.3 „Přírodní a kulturní dědictví“

Projekt 1.3.1 „Územní dopady a řízení přírodních a technologických rizik obecně a ve vztahu ke klimatickým změnám“ (2002 – 06)

Přírodní i uměle vytvořené životní prostředí přináší v důsledcích velmi nepředvídatelná rizika. Ta mohou přesahovat dopad evolučních změn životního prostředí. Technologická rizika představují důsledky nehod, které mají přímý dopad na životní prostředí. Projekt se především zabývá důsledky na územním rozvoji. Zvláštní pozornost je přitom věnována oblastem s cennými ekosystémy, ekologicky citlivým oblastem, kulturním krajinám, památkám a historickým lokalitám ohroženým znečištěním, záplavami, suchem, erozí, ohněm, zemětřesením a lavinami.

Projekt 1.3.2 „Správa přírodního dědictví“ (2002 – 06)

Přírodní dědictví je nezanedbatelnou součástí tradičního prostředí každé země. Hodnota biodiverzity je politikami Evropské unie pečlivě sledována. Přírodní dědictví musí být chráněno před riziky, ale také tvůrčím způsobem udržováno v souladu s udržitelným rozvojem, například stanovením a zhodnocením přirozených sítí a jednotlivých přírodních prvků v rámci integrovaných rozvojových strategií. Je nutno nalézt nové formy rozvoje tak, aby byla zajištěna synergie a koexistence lidské činnosti s činnostmi ovlivňujícími přírodní dědictví.

Projekt 1.3.3 „Role a územní dopady kulturního dědictví a identity“ (2004 – 06)

Tento projekt analyzuje evropské kulturní dědictví a jeho identitu. Jde v něm o to, jaké dopady a vlivy mají kulturní faktory na územní rozvoj a jak lze citlivě užívat, řídit a chránit kulturní statky tak, aby tato činnost zároveň podpořila vyrovnaný, polycentrický a ekonomicky udržitelný rozvoj Evropy.

Opatření 1.4 „Prohlubování tematických studií a nové tematické studie“

Projekt 1.4.1 „Role malých a středních měst“ (2005 – 2006)

Studie je (v souvislosti s ESDP) zaměřena na posílení funkce a vytvoření sítí malých a středních měst ve venkovských oblastech, na zlepšení služeb a veřejné dopravy v malých a středních městech a na propagaci a podporu spolupráce založené na partnerství mezi malými a středními městy na národní a nadnárodní úrovni prostřednictvím společných projektů a vzájemné výměny zkušeností.

Projekt 1.4.2 „Sociální aspekty územního rozvoje EU“ (2005 – 2006)

Jedná se o nový projekt, který byl vyhlášen v 8. výzvě na předkládání žádostí o projekt.

Priorita 2: Studie dopadů politiky

Studie dopadů politiky zaměřené na územní dopady sektorových politik Společenství a politik územního rozvoje členských států na jednotlivé typy regionů s ohledem na institucionální propojení mezi vládními úrovněmi a instrumentální vybaveností těchto politik, a to na základě obecných empirických údajů.

Opatření 2.1 „Teritoriální dopady sektorových politik“

Projekt 2.1.1 „Územní diverzifikace způsobená politikou budování transevropských sítí (TEN)“ (2001 – 04)

Jde o nalezení optimálních odpovědí pro územní rozvoj popsaný v rámci ESDP. Pro tento projekt poskytuje výchozí datovou strukturu dokument „Evropská dopravní politika 2010“ (COM 2001/370). ESDP zdůrazňuje potřebu integrovaného přístupu pro zlepšení dopravních vazeb, pro rozvoj polycentrického rozvojového modelu, upozorňuje na účinné a udržitelné použití infrastruktury a odkazuje na význam rozšiřování inovace a znalostí. Tento integrovaný přístup by měl vyústit v analýzu dopravy a telekomunikačních sítí. Analýza by měla vzít v úvahu princip územní rovnováhy, specifické problémy okrajových oblastí a zlepšení sekundárních sítí.

Projekt 2.1.2 „Územní dopady politiky výzkumu a vývoje EU“ (2002 – 04)

Pokrok v rámci informační společnosti přispívá k harmoničtějším územnímu rozvoji v Evropě, i když s sebou přináší na evropské úrovni mnohé nepříznivé efekty. Pro monitorování územních účinků politiky R&D (výzkum & vývoj) je nezbytné vytvořit vhodné nástroje zaměřené na konkrétní požadavky EU.

Projekt 2.1.3 „Územní dopady zemědělské politiky EU se zvláštním ohledem na životní prostředí a jeho politiku“ (2002 – 04)

Společná zemědělská politika EU stojí v poslední době před specifickými úkoly. Nejdůležitějšími z nich jsou: reforma systému podpory, důsledky rozšíření EU, změny ve struktuře zemědělské výroby, zvýšená zemědělská produkce nepotravinářského zboží, měnící se přístup farmářů k ochraně krajiny a životního prostředí.

Projekt 2.1.4 „Územní trendy služeb a sítí v energetice a územní dopad politiky energetiky EU“ (2002 – 2004)

Projekt hodnotí všechny druhy neobnovitelných (uhlí, ropa, zemní plyn) i obnovitelných (vítr, voda, mořský příliv, slunce) energetických zdrojů, ale také způsoby dopravy a přenosu (potrubí, lodní doprava, kabelové rozvodné sítě). Směrování a kapacita energetických sítí mohou mít rozhodující vliv na územní rozvoj v dané oblasti.

Projekt 2.1.5 „Územní dopady evropské politiky rybaření“ (2004 – 06)

Evropská rybářská politika se musí na jedné straně zabývat evropskými záležitostmi, jakými jsou uchování přírodních zdrojů, přístup k rybářským oblastem, sociální, ekonomické a demografické důsledky, a na straně druhé musí čelit globální soutěži. Projekt se věnuje těmto problémům, ale také předpokladům inovací v námořním sektoru a vlivu rybářství na územní rozvoj.

Opatření 2.2 „Nové teritoriální aspekty strukturálních a souvisejících fondů“

Projekt 2.2.1 „Teritoriální dopady strukturálních fondů, předvstupní pomoci a projektů Phare/Tacis/ISPA“ (2001 – 03 s dokončením v roce 2006)

Projekt zhodnocující územní dopady působení strukturálních fondů zejména na rozšířenou Evropskou unii a na její bezprostřední sousedy.

Projekt 2.2.2 „Dopady strukturálních fondů v urbanizovaných oblastech“ (2002 – 06)

Projekt vycházející z předchozího projektu (2.2.1) a hodnotící vedle předvstupní pomoci pro nové členy EU také jednotlivé programy (Phare, TACIS a MEDA).

Projekt 2.2.3 „Vliv strukturálních fondů na území“ (2002 – 04)

Vedle iniciativy URBAN jsou záležitosti městských oblastí variabilně řešeny v programech 1, 2 a 3 Strukturálních fondů. Městské oblasti a městská politika jsou součástí programu 2 zejména v rámci restrukturalizace průmyslu a služeb v souvislosti s rehabilitací a rozvojem měst. Projekt souvisí s dalšími projekty ESPON (1.1.1, 2.2.1 a 2.2.2), jejichž výsledky je s ním nutno vzájemně koordinovat.

Opatření 2.3 „Instituce a nástroje územních/ prostorových politik“

Projekt 2.3.1 „Aplikace a dopady ESDP v členských státech“ (2004 – 06)

Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP) byly přijaty v květnu roku 1999 v Postupimi. S odstupem času je nezbytné stanovit vliv ESDP v rámci Evropy i členských států tak, aby bylo možné najít nejlepší příklady uplatnění ESDP na evropské, nadnárodní, národní, regionální i místní úrovni. ESDP ovlivňuje jak nové členské státy, tak sousední země účastníci se programu ESPON. Projekt proto zahrnuje jako oblast výzkumu celý prostor programu ESPON.

Projekt 2.3.2 „Koordinační teritoriálně a urbanisticky zaměřené politiky od EU po místní úroveň“ (2004 – 06)

Projekt 2.3.2 zaujímá důležitou roli při definici a vypracování společného základu pro zkoumání institucionálních aspektů a nástrojů implementace územních a městských politik v Evropě. Projekt je zaměřen na efektivitu jednotlivých systémů, na politické souvislosti územního plánování (v jeho různých formách tak, jak je realizováno členskými státy EU), místní veřejné správy a daňové politiky ve vazbě na obecné strategie a cíle územního

rozvoje, jakými jsou polycentrický urbánní systém, vzájemné vyrovnání potřeb města a venkova, oživení zanedbaných městských území, regenerace měst, udržitelný rozvoj přírodních a kulturních statků.

Opatření 2.4 „Prohloubení studií dopadu politiky a nové studie dopadu politiky“

Projekt 2.4.1 „Územní trendy v oblasti životního prostředí a vliv politiky životního prostředí EU“ (2005 – 06)

Projekt se zabývá územními trendy souvisejícími se životním prostředím a dopady environmentální politiky Evropské unie na jednotlivá území členských států.

Projekt 2.4.2 „Integrované analýzy nadnárodních a národních území založené na výsledcích programu ESPON“ (2004 – 06)

Tento projekt bude zahrnovat integrovanou a strukturovanou analýzu výsledků rozpracovaných a dokončených projektů ESPON, zaměřených na různé územní souvislosti a měřítka tak, aby celistvě identifikoval existující prostorové struktury a územní specifika. Integrovaná analýza v podstatě zahrne všechna témata a související ukazatele programu ESPON.

Priorita 3: Koordinační tematicky průřezové studie

Koordinační tematicky průřezové studie představují klíčovou část programu. Tyto studie vyhodnocují výsledky ostatních studií směrem k jednotným výsledkům, jako jsou systémy ukazatelů a dat, typologie území, scénáře územního rozvoje atd. Tyto studie pomáhají tematicky koordinovat celý program a zhodnocovat výsledky a vyplňovat mezery, které vznikají tím, že se rozdílné projekty zabývají různými tématy.

Opatření 3.1 „Integrované nástroje pro evropský územní rozvoj“

Projekt 3.1 „Integrované nástroje pro evropský územní rozvoj“ (2002 – 04)

Projekt zahrnuje podporu koordinace programu ESPON 2006 na technické a vědecké úrovni s projekty 1 a 2 včetně sběru dat, vývojem GIS a pořízením mapových podkladů a vzájemnou tematickou koordinací využití integrovaných výsledků všech projektů programu.

Opatření 3.2 „Územní scénáře a orientace směrem na ESDP a politiku koheze“

Projekt 3.2 „Územní scénáře a orientace směrem na ESDP a politiku koheze“ (2004 – 06)

Hlavním cílem projektu je vypracování scénářů, které jsou na jednu stranu dlouhodobě prognostické s vazbami na témata ESPONu a na politiky ESDP. Na druhou stranu by scénáře měly také mít alternativní cíle a brát pružně v potaz doporuče-

ní související se změnami v politikách EU, které umožní vyvážené a polycentrické území a územní soudržnost v rámci rozšířené Evropské unie. Časový horizont pro prostorové scénáře je střednědobě stanoven na rok 2015 a dlouhodobě na rok 2030.

Opatření 3.3 „Územní dimenze Lisabonského/Göteborgského procesu“

Projekt 3.3 „Územní dimenze Lisabonského/Göteborgského procesu (2004 – 06)

Studium územní dimenze Lisabonské/Göteborgské strategie (dále jen „L/G strategie“) zahrnuje množství velmi složitých procesů a kontextů. Hlavním úkolem projektu je vypracovat řadu základních analytických prvků schopných zahrnout do L/G strategie územní soudržnost a ukázat způsob, jak L/G strategii začlenit do strukturálních fondů a do podpory vyváženého územního rozvoje rozšířené EU. Mimořádně důležité je přidat další (územní) ukazatele k indikátorům monitorujícím L/G strategii.

Opatření 3.4 „Prohlubování tematicky průřezových studií“

Projekt 3.4.1 „Evropa ve světě“ (2004 – 06)

Zeměpisná poloha, rozdíly ve vývoji populace a věkové struktury, socio-ekonomický potenciál a životní prostředí - to vše představuje významné položky postavení Evropy v globálním kontextu. Územní struktury, jakými jsou funkčnost urbánních území a globální dopravní spojení, definují ty oblasti evropského území, které budou hrát zvláštní roli jako „brány“ (gateways) Evropy vůči širšímu světu. Projekt analyzuje trendy, cíle a strategie evropského prostorového vývoje z globálního pohledu a zahrnuje tři požadavky. První je spřízněný s identifikací vztahů a spojení mezi Evropou a jinými částmi světa. Druhý řeší územní struktury, tedy vypracování strukturálního porovnání se srovnatelnými „regiony“ světa. Třetí zahrnuje Evropu do geografických souvislostí.

Projekt 3.4.2 „Územní dopady ekonomické politiky EU a oblastí ekonomických aktivit“ (2005 – 06)

Projekt rozvíjí a prohlubuje chápání ekonomické dimenze rozvoje evropského území.

Projekt 3.4.3 „Problém modifikovatelných jednotek území“ (2005 – 2006)

Tento podpurný vědecký projekt vychází z tzv. MAUP (Modifiable Area Unit Problem – problém modifikovatelné územní jednotky) ze sedmdesátých let dvacátého století.

Řešení MAUP mohou být dělena do tří hlavních skupin, které mají různé výhody či nevýhody z vědeckých a politických hledisek: územní metody, rastrové metody a vyrovnávací metody. Vedle nich také existují metody hybridní. Cílem studie je zajistit vstupní údaje pro zlepšení prostorové analýzy v aktuálních studiích programu ESPON a pro budoucí výzkum v terénu.

Priorita 4: Podrobné výzkumné informace ESPON (briefing) a práce ve vědeckých sítích

Podrobné výzkumné informace ESPON (briefing) a práce ve vědeckých sítích za účelem prozkoumání spolupráce mezi národními a komunitárními zdroji výzkumu a výzkumnými kapacitami.

Opatření 4.1 „Datový navigátor: přípravný průzkum přístupu k datům“

Projekt 4.1 „Datový navigátor“

Datový navigátor zajišťuje přehled o zásadních zdrojích a kontaktních místech, strukturách a souvislostech, což poskytuje podporu pro řešení úkolů programu ESPON na národní a regionální úrovni, stejně jako na evropské a nadnárodní úrovni.

Konečným výsledkem Datového navigátoru je přehled, podporující vyhledávání relevantních dat o území a map celé Evropy. Je to kompilace 21 soupisů, jednoho z každé z původních 15ti členských zemí EU, dále Švýcarska, Norska, jedné zahrnující evropskou a nadnárodní úroveň a tří pojezdávajících o přistupujících a sousedních zemích, včetně Baltské oblasti, prostoru CADSES a Středomoří.

Datový navigátor pro internetové použití či ke stažení je zveřejněn na internetových stránkách programu.

Opatření 4.2 „Podrobné informace ESPON (briefing) a vědecká koordinace kontaktních míst ESPON“

Opatření 4.3 „Podrobné informace ESPON (briefing) a vědecká koordinace nadnárodních projektových skupin“

Priorita 5: Technická asistence

Technická asistence je realizována pouze na úrovni programu, nikoli projektů. Národní řídicí struktury realizují transfer prostředků na účet Platebního orgánu, který financuje aktivity v rámci technické asistence. Ty se dále dělí podle opatření a zahrnují například cestovní náklady Koordinační jednot-

ky, Řídicího orgánu a členů Monitorovacího výboru, dále zpracování syntetických zpráv najatými experty, školení, pořádání „brainstormingů“, náklady na kontrolu druhého stupně a prohlášení o ukončení pomoci, náklady na aktualizaci internetových stránek a vydávání syntetických zpráv.

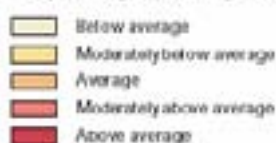
Opatření 5.1 „Řízení, implementace, monitoring a kontrola“

Opatření 5.2 „Informace, publikace a hodnocení“

Degree of population profile challenges as an aggregate of 4 indicators:

- Population density (Number of persons per km², 2002)
- Ageing (Share of population in the ages over 65 in percent)
- Reproduction potential (20-29 years in 2000 per 20-29 years in 2000)
- Population growth (Change 1995-2000 in %)

© EuroGeographics Association for administrative boundaries

Regional level: NUTS 2

Origin of data: ESPON 2.4.2 BBR, own calculations

Source: ESPON database

Stupeň příležitosti pro obyvatele na základě 4 ukazatelů

VÝBĚR NADNÁRODNÍCH PROJEKTOVÝCH SKUPIN

Výběr probíhá ve dvoukolovém výběrovém řízení. V prvním kole dojde k vytvoření Nadnárodních projektových skupin, jejichž vedoucí partner předloží tzv. „Expression of Interest“ neboli žádost o projekt. V prvním kole je hodnocena kvalita Nadnárodních projektových skupin a jsou vybrány ty, které postupují do druhého kola

Ve druhém kole je dotvořena konečná podoba jednotlivých Nadnárodních projektových skupin, které předkládají vlastní návrh projektu, zpracovaný podle tzv. „Terms of Reference“ neboli zadávacích podmínek. Ve druhém kole je hodnocena kvalita předloženého návrhu zpracování projektu. Na základě hodnocení je vybrána pouze jedna Nadnárodní projektová skupina pro každý projekt.

FINANCOVÁNÍ PROJEKTŮ

Financování projektů je zajištěno ze 100 % z rozpočtu programu ESPON. Ten je tvořen z 50 % finančními prostředky ERDF a z 50 % národními finančními příspěvky zemí, které se programu ESPON účastní. Jednotliví projektoví partneři tedy žádné náklady nehradí. Je však nutné zdůraznit, že jsou financovány pouze předem stanovené náklady, tzv. uznatelné náklady. Tento způsob financování projektů je možný pouze pro ty země, které se staly plnoprávními členy programu ESPON.

ZAPOJENÍ ČR DO PROGRAMU ESPON

Česká republika se stala na základě vstupu do EU a podpisem „Dohody mezi členskými státy a Lucemburským velkovévodstvím, v jeho roli Řídícího a Platebního orgánu, o realizaci iniciativy Společenství „Program ESPON 2006“ plnoprávným členem programu ESPON. Na základě toho byli za ČR jmenováni dva členové Monitorovacího výboru ESPON, kterými jsou zástupci Ministerstva pro místní rozvoj. V ČR také působí Národní kontaktní místo ESPON, jehož funkci zajišťuje Ústav územního rozvoje v Brně.

V období před plnoprávným členstvím v programu ESPON měla ČR pouze statut pozorovatele. To znamenalo, že neměla hlasovací právo při jednáních Monitorovacího výboru a nemohla využívat finanční prostředky z ERDF. Náklady na realizaci českých částí nadnárodních projektů tak musely být plně výši hrazeny z finančních zdrojů českých projektových partnerů.

V současné době se připravuje další fáze programu ESPON – ESPON II, který by měl po roce 2006 na stávající program navázat.

KONTAKTY

Národní koordinátor programu ESPON v ČR:

Ministerstvo pro místní rozvoj
Odbor územně a stavebně správní
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1
Kontaktní osoba:
Ing. Věra Korkischová
Tel: +420 224 862 261
Fax: +420 224 862 262
E-mail: espon@mmr.cz

Národní kontaktní místo ESPON (ECP) v ČR:

Ústav územního rozvoje
Jakubské náměstí 3, PO BOX 234
601 00 Brno
Kontaktní osoba:
Ing. arch. Lubor Fridrich
Tel: +420 542 423 116
Fax: +420 542 423 190
E-mail: fridrich@uur.cz

*Ing. arch. Petr Kalivoda
Ing. Věra Korkischová
Odbor územně a stavebně správní MMR*